

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Vår ref.:

11/2137

Dato:

04.03.2013

Ombudets uttalelse

Klager mener Phoung Storkjøkken og Asiamat avdeling Larvik ikke oppfyller kravet til universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9, fordi virksomheten har en trapp i inngangspartiet som gjør at personer med rullestol ikke kommer inn.

Likestillings- og diskrimineringsombudet har kommet frem til at Phoung Storkjøkken og Asiamat ikke bryter plikten til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9, da Phoung Storkjøkken og Asiamat har sannsynliggjort at en utbedring av inngangspartiet vil være uforholdsmessig byrdefullt på nåværende tidspunkt.

Saksnummer: 11/2137

Lovgrunnlag: Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9

Dato for uttalelse: 25. oktober 2012

Sakens bakgrunn

Ombudet har mottatt klage på manglende universell utforming av flere virksomheter i Larvik sentrum. Denne saken gjelder Phoung Storkjøkken og Asiamat. Det hevdes at inngangspartiet til virksomheten er utformet slik at

bevegelseshemmede ikke kommer inn i lokalene til virksomheten.

Inngangspartiet til virksomheten befinner seg på siden av bygningen og går ut i en innkjørsel. Det fremgår av vedlagt bilde til klagen at ved siden av inngangspartiet er en annen inngangsdør. Virksomheten har opplyst at denne døren tilhører en leilighet i bygningens annen etasje.

Virksomheten har lagt ved regnskapstall for de siste 3 årene, og hevder at virksomheten på nåværende tidspunkt ikke har økonomi til å utbedre inngangspartiet.

Rettslig grunnlag

Ombudet har kompetanse til å gi uttalelse om et forhold er i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 3.

Denne saken reiser spørsmål om virksomheters plikt til å sikre universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9.

Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9 tredje ledd pålegger offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten en plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon.

Med universell utforming menes tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig, jf. § 9 andre ledd. Dette betyr at virksomhetens fysiske fasiliteter, som

skal benyttes av allmennheten (kundene, pasientene), skal tilrettelegges på en slik måte at flest mulig får tilgang til de tjenester virksomheten tilbyr. Det er hovedløsningen som skal være gjenstand for tilrettelegging. Det vil derfor være i strid med bestemmelsen at det lages egne innganger, områder eller lignende for bestemte grupper.

Plikten til universell utforming rekker så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten, se § 9 tredje ledd. Ved den konkrete uforholdsmessighetsvurderingen vil den positive effekten og viktigheten av tilretteleggingen måtte veies mot kostnader og andre former for belastning tilretteleggingen medfører. Lovgiver har bestemt at det særlig skal legges vekt på:

1. tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer (nytte vs kostnad)
2. om virksomhetens funksjon er av offentlig art
3. de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen
4. virksomhetens ressurser
5. sikkerhetsmessige hensyn
6. vernehensyn

Dersom ombudet kommer til at det er en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming, betyr ikke det at virksomheten kan la være å foreta seg noe. Virksomheten er uansett forpliktet til å jobbe for best mulig tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.

Etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 13 vil det være opp til innklagede å sannsynliggjøre at det ikke har forekommet diskriminering i strid med loven, dersom det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at

diskriminering har skjedd.

Ombudets vurdering

Ombudet vil innledningsvis fastslå at Phoung Storkjøkken og Asiamat

er en virksomhet som har plikt til å sikre at virksomhetens hovedløsninger er

universelt utformet etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens (dtl.) § 9.

Virksomheten har derfor plikt til å tilrettelegge de deler av virksomhetens

lokaler som benyttes av kundene på en slik måte at flest mulig, uavhengig av

individuelle forutsetninger, vil ha tilgang til virksomhetens tjenester og service.

Det første ombudet må ta stilling til er om det påklagede forhold,

inngangspartiet til Phoung Storkjøkken og Asiamat, tilfredsstillt kravet til

universell utforming.

Er inngangspartiet til Phoung Storkjøkken og Asiamat i tråd med kravet til

universell utforming?

Ombudet tar ikke stilling til om virksomheten som sådan er universelt utformet.

Det ombudet skal ta stilling til er om inngangspartiet til Phoung Storkjøkken og

Asiamat tilfredsstillt kravet til universell utforming. Standard Norge har

utarbeidet veileder for universell utforming av byggverk. I vurderingen av hva

som er universell utforming, tar ombudet utgangspunkt i disse veiledende

anbefalingene.

Ombudet viser til at det følger av NS 11001 1:2009 punkt 7.4 at:

"[...] Det skal ikke være nivåforskjeller mellom gulv ute og gulv inne ved

inngangspartiet. Hvis døren har terskel skal den ikke bygge mer enn 25 mm over gulvnivå [...]"

Inngangspartiet til Phoung Storkjøkken og Asiamat består av en trapp med tre trappetrinn. Dette gjør det vanskelig for rullestolbrukere å komme inn hovedinngangen på egenhånd.

Følgelig er inngangspartiet til Phoung Storkjøkken og Asiamat ikke universelt utformet.

Ombudet må derfor vurdere om Phoung Storkjøkken og Asiamat har dokumentert at det foreligger omstendigheter som medfører at det vil være en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming av virksomhetens inngangsparti.

Vil krav om UU være uforholdsmessig?

Det er virksomheten som har bevisbyrden for at det vil være en uforholdsmessig byrde å gjøre inngangspartiet universelt utformet.

Ombudet har merket seg at Larvik kommune i brev til annen virksomheten i lignende sak har uttalt at:

«I utgangspunktet er det ønskelig at eventuelle ramper m.m. etableres på egen grunn. Dersom det må tas i bruk kommunal grunn (fortau), er det et minimumskrav at fortauet utenfor en eventuell rampe har bredde på minimum 2,0 meter. [...]"

I NS pkt. 5.5. fremgår det at utvendige ramper skal utformes etter blant annet følgende kriterier:

- foran og etter en rampe skal det være et hinderfritt areal på minst 1600mm x1600mm.
- minste tillatte mål mellom håndlister på rekkverk skal være 900 mm.

Spørsmålet blir derfor om det er mulig å bygge en rampe utenfor inngangen som både oppfyller kommunens krav for å innvilge tillatelse til å bygge rampe og er i tråd med anbefalingene i Norsk Standard om mål for utforming av en universelt utformet rampe.

Virksomheten har opplyst at bredden på fortauet utenfor inngangspartiet er på 2,5 meter. Ombudet har også sett hen til den bildedokumentasjon som er fremlagt av klager, og finner å kunne legge til grunn at gjenværende fortausbredde utenfor en eventuell rampe vil være betraktelig mindre enn 2,0 meter.

I tillegg har ombudet også bemerket seg innehavers anførsel om at virksomheten har dårlig økonomi, og som dokumentasjon på dette har innehaver sendt inn kopi av selvangivelse og næringsoppgave for 2011.

Dersom universell utforming skal ivaretas må i så tilfelle virksomheten bygge om lokalet på egen grunn. Spørsmålet for ombudet blir da om det er uforholdsmessig byrdefullt for Elite sko å bygge om på egen grunn.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda har i sin praksis lagt til grunn at fram til det foreligger forskrifter med krav om oppgradering av eksisterende bygninger til en standard som svarer til universell utforming, så er det kun mindre tiltak som kan pålegges etter dtl. § 9. I sak 40/2010 uttaler Nemnda:

«[...] forarbeidene er svært klare på at lovgiver ønsker en skrittvis oppfyllelse av kravet om universell utforming. Etter Nemndas oppfatning får dette først og fremst betydning for anvendelsen av forholdsmessighetsbegrensingen i dtl. § 9, ved at de tiltak som kan pålegges for eksisterende bygninger, må være enkle tiltak.»

I uforholdsmessighetsvurderingen av hvilke tiltak som kan pålegges virksomheter i eldre bygg la Nemnda blant annet vekt på at tiltakene vil måtte oppfylles uten større økonomiske investeringer og uten de samfunnsmessige prioriteringene som skal foretas ved utarbeidelsen av forskrifter etter plan- og bygningsloven.

Inngangspartiet befinner seg på siden av bygningen og går ut i en innkjørsel. Det fremgår av vedlagt bilde til klagen at ved siden av inngangspartiet er en annen inngangsdør. Virksomheten har opplyst at denne døren tilhører en leilighet i bygningens annen etasje. Installering av rampe langs bygningens vegg inn mot bakgården vil sperre for denne døren og umuliggjøre tilgang til leiligheten i annen etasje. Ombudet finner at det vil kreve omfattende ombygning for å løse tilgjengeligheten i virksomhetens lokaler samtidig som en sikrer tilgang til leiligheten i annen etasje. Når det gjelder å bygge rampe rett ut fra lokalet og tvers over innkjørselen har ombudet merket seg at dette området

Side 7 av 9

benyttes som parkeringsplass, eller som innkjørsel til parkeringsplass. En rampe vil sperre for området og umuliggjøre parkering. Ombudet finner i dette tilfellet at installering av en slik rampe ikke vil være iverksettelse av enkle tiltak, og således ikke et tiltak som på nåværende tidspunkt kan pålegges virksomheten.

Selv om en fullstendig utbedring vil være uforholdsmessig i dette tilfellet, vil ikke virksomheten være fritatt fra å foreta utbedringer. Virksomheten er fremdeles forpliktet til å finne den "nest beste" løsningen.

Ombudet viser til forarbeidene til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven side 126, hvor det fremgår at:

"[...] kravet til universell utforming ikke bortfaller dersom hovedløsningen ikke kan tilrettelegges. I slike tilfeller må plikten ivaretas ved at den beste alternative løsning velges".

Ombudet vil understreke viktigheten av at virksomheten gjør så mye som mulig for å sikre ikke- stigmatiserende og inkluderende løsninger. Ombudet påpeker at virksomheten plikter å arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten, jf. dtl. § 9 første ledd.

Konklusjon

Likestillings- og diskrimineringsombudet har kommet frem til at Phoung Storkjøkken og Asiamat ikke bryter plikten til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9, da utbedring av inngangspartiet

vil være uforholdsmessig byrdefullt på nåværende tidspunkt.

Oslo, 25.10.2012

Sunniva Ørstavik, likestillings- og diskrimineringsombud